

SYLLABUSI

Të dhëna bazike rreth lëndës	
Universiteti:	Universiteti “Ukshin Hoti” - Prizren
Njësia akademike:	Fakulteti i Shkencave Kompjuterike
Programi i studimit:	Dizajnimi i Softuerëve
Lënda:	Sistemet operative
Niveli i studimeve:	Bachelor
Statusi i lëndës:	Obligative
Viti i studimeve:	1
Numri i orëve në javë:	2+2
Vlera në kredi - ECTS:	6
Koha / lokacioni:	Do të publikohen në web site të universitetit!
Mësimdhënësit:	Prof. Ass. Dr. Arsim Susuri Ass. Arbër Beshiri, Ph. D. c.
Detajet kontaktuese:	arsim.susuri@uni-prizren.com arber.beshiri@uni-prizren.com
Përshkrimi i lëndës:	Përmes kësaj lënde bëhet e mundur që studentët të njohin konceptet themelore, definicionet dhe praktikat më të mira të sistemit operativ. Studentët do të njoftohen me proceset, sistemet e fajllave, planifikimin e procesorit, etj.
Qëllimet e lëndës:	Përmes kësaj lënde bëhet e mundur që studentët të njohin konceptet themelore, definicionet dhe praktikat më të mira të sistemeve operative. Në veçanti, studentët do të marrin njohuri në lidhje me: <ul style="list-style-type: none"> - Perspektivën historike të dhe evoluimin e sistemeve operative në 50 vitet e fundit - Menaxhimin e proceseve (proceset, fillet, afatizimin e procesorëve, sinkronizimin dhe bllokimin) - Menaxhimin e memories (segmentimin, faqëzimin, ndërrimin) - Sistemet e fajllave
Rezultatet e pritura:	Pas përfundimit të suksesshëm të këtij kursi, studentët do të jenë në gjendje të demonstrojnë të kuptuarit dhe zbatimin e shkathësive të mëposhtme:

	<ul style="list-style-type: none"> - Kuptojë të funksionuarit e sistemit operativ - Analizojë rolet e komponenteve përkatëse të sistemit operativ - Implementojë ushtrime laboratorike që tregojnë funksionimin komponenteve përkatëse të sistemit operativ - Bëjë dallimin ndërmjet llojeve të ndryshme të sistemeve operative - Eksperimentojë me afatizim të proceseve dhe të detyrave tjera të sistemit operativ. 		
Kontributi/ ngarkesa e studentit (që duhet të korrespondoj me rezultatet e të nxënit të mësimëve nga studenti)			
Aktiviteti	Orë	Ditë/javë	Gjithsej/orë
Ligjërata	2	15	30
Ushtrime teorike/laboratorike	2	15	30
Punë praktike	1	13	13
Kontaktet me mësimdhënësin/konsultime	1	5	5
Ushtrime në terren	1	3	3
Kollokviume	2	2	4
Detyra laboratorike	1	13	13
Koha e studimit vetanë të studentit (në bibliotekë ose në shtëpi)	2	15	30
Përgatitja përfundimtare për provim	2	8	16
Koha e kaluar në vlerësim (teste, kuiz, provim final)	2	2	4
Projektet, prezantimet, etj.	2	1	2
Totali			150
Vërejtje: 1 ECTS (kredi) = 25 orë angazhim, p. sh., nëse lënda ka 6 ECTS (kredi) studenti duhet të angazhohet 150 orë gjatë semestrit.			
Metodologjia e mësimdhënies:	Lënda është kombinim i ligjëratave, diskutimeve, ushtrimeve numerike dhe laboratorike, ndërsa detyrat prezantohen nga mësimdhënësi i lëndës në laborator!		
Metodat e vlerësimit:	<ul style="list-style-type: none"> - Ushtrimet laboratorike: 20%, - Testi 1: 40%, - Testi 2: 40% - Ose Provim: 100% 		
Vlerësimi/ Nota përfundimtare:	Vlerësimi në %	Nota përfundimtare	
	91% - 100%	10	

	81% - 90%	9
	71% - 80%	8
	61% - 70%	7
	51% - 60%	6
	0% - 50%	5
Literatura		
Literatura bazë:	1. Abraham Silberschatz, Peter Baer Galvin and Greg Gagne, Operating System Concepts, Tenth Edition, John Wiley & Sons, 2018.	
Literatura shtesë:	2. Andrew Tanenbaum and Herbert Bos, Modern Operating Systems, Fourth Edition, Pearson Prentice Hall, 2015. 3. Remzi H. Arpaci-Dusseau and Andrea C. Arpaci-Dusseau, Operating Systems: Three Easy Pieces, version 0.90, 2015	
Plani mësimor		
Java	Ligjëratat/njësia mësimore	
<i>Java e parë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Prezantimi i syllabusit • Hyrje – Kapitulli 1 (pa përfshirë 1.2 dhe 1.10) <ul style="list-style-type: none"> • Çka bëjnë sistemet operative • Arkitektura e sistemit kompjuterik • Menaxhimi i proceseve, memories dhe i hapësirës për ruajtje të të dhënave • Struktura dhe operacionet e sistemit operativ • Sistemet operative me kod të hapur burimor 	
<i>Java e dytë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturat e sistemit operativ Kapitulli 2 (pa përfshirë 2.6, 2.8, 2.9 dhe 2.10) <ul style="list-style-type: none"> • Shërbimet e sistemit operativ • Interfejsi i përdoruesit dhe i sistemit operativ • Thirrjet sistemore • Dizajnimi dhe Implementimi i sistemit operativ • Struktura e sistemit operativ 	
<i>Java e tretë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Proceset Kapitulli 3 (pa përfshirë 3.6) <ul style="list-style-type: none"> • Koncepti i proceseve • Planifikimi i proceseve • Operacionet me proceset • Komunikimi mes proceseve 	
<i>Java e katërt:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Fillet Kapitulli 4 (pa përfshirë 4.4) <ul style="list-style-type: none"> • Programimi shumë bërthamësh • Modelet shumë fillëshe 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Çështjet me fille • Shembuj të sistemeve operative
Java e pestë:	<ul style="list-style-type: none"> • Sinkronizimi i proceseve Kapitulli 5 (pa përfshirë 5.3, 5.7 dhe 5.10) <ul style="list-style-type: none"> • Problemi i pjesës kritike • Hardueri sinkronizues • Bllokadat mutex • Semaforët • Monitorët • Shembuj të sinkronizimit
Java e gjashtë:	<ul style="list-style-type: none"> • Planifikimi i procesorëve Kapitulli 6 (pa përfshirë 6.4 dhe 6.9) <ul style="list-style-type: none"> • Konceptet themelore • Kriteri për planifikim • Algoritmet planifikuese • Planifikimi në kohë reale i procesorëve • Vlerësimi i algoritmeve •
Java e shtatë:	<ul style="list-style-type: none"> • Bllokimi Kapitulli 7 (pa përfshirë 7.5, 7.6, dhe 7.7) <ul style="list-style-type: none"> • Modeli i sistemit • Karakterizimi i bllokimit • Metodot për trajtim të bllokimeve • Parandalimi i bllokimeve
Java e tetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Testi 1
Java e nëntë:	<ul style="list-style-type: none"> • Memoria kryesore Kapitulli 8 (pa përfshirë 8.6 dhe 8.7) <ul style="list-style-type: none"> • Prapavija • Ndërrimi • Shpërndarja e memories jo të shkëputur • Faqëzimi • Struktura e tabelës së faqeve
Java e dhjetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Memoria virtuale Kapitulli 9 (pa përfshirë 9.7, 9.8 dhe 9.9) <ul style="list-style-type: none"> • Prapavija • Faqëzimi i kërkesave • Shkrimi kopjues (Copy-on-Write) • Zëvendësimi i faqeve
Java e njëmbëdhjetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Struktura e ruajtjes së të dhënave Kapitulli 10 (pa përfshirë 10.3, 10.7, 10.8 dhe 10.9) <ul style="list-style-type: none"> • Vështrim i strukturës së ruajtjes së të dhënave • Struktura e diskut • Planifikimi dhe menaxhimi i diskut • Menaxhimi i hapësirës swap

Java e dymbëdhjetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Interfejsi i sistemit të fajllave Kapitulli 11 (pa përfshirë 11.3.3, 11.3.4, 11.5 dhe 11.6) <ul style="list-style-type: none"> • Koncepti i fajllave • Metodatat e qasjes • Struktura e direktorimeve dhe e diskut
Java e trembëdhjetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i sistemit të fajllave Kapitulli 12 (pa përfshirë 12.2.3, 12.7, 12.8, dhe 12.9) <ul style="list-style-type: none"> • Struktura e sistemit të fajllave • Implementimi i sistemit të fajllave • Implementimi i direktorimeve • Metodatat e alokimit • Menaxhimi i hapësirës së lirë • Efikasiteti dhe performansa
Java e katërbëdhjetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemet I/O Kapitulli 13 (pa përfshirë 13.6) <ul style="list-style-type: none"> • Vështrim • Hardueri I/O • Aplikimi i interfejsit I/O • Nën sistemi i kernelit I/O • Shndërrimi i kërkesave I/O në operacione harduerike
Java e pesëmbëdhjetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Testi 2

Ushtrimet

Plani mësimor	
Java	Ushtrimet
Java e parë:	<ul style="list-style-type: none"> • Hyrje <ul style="list-style-type: none"> • Puna me Linux
Java e dytë:	<ul style="list-style-type: none"> • Skriptimi me Shell
Java e tretë:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i planifikimit të procesorëve <ul style="list-style-type: none"> • Round Robin • SJF (Shortest Job First) • FCFS (First Come First Serve) • Prioritare
Java e katërt:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i strategjive për alokim të fajllave
Java e pestë:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i semaforëve
Java e gjashtë:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i teknikave për organizim të fajllave
Java e shtatë:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i algoritmit <i>Bankers</i> për evitim të bllokimit
Java e tetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Përsëritje e ushtrimeve • Përforsim për testin 1
Java e nëntë:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i algoritmit për detektim të bllokimit
Java e dhjetë:	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i algoritmeve për zëvendësim të faqeve <ul style="list-style-type: none"> • FIFO (First In First Out) • LRU (Least Recently Used)

	<ul style="list-style-type: none"> • LFU (Least Frequently Used)
<i>Java e njëmbëdhjetë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i memories së përbashkët dhe i IPC (Inter Process Communication)
<i>Java e dymbëdhjetë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i teknikave të faqëzimit për menaxhim të memories
<i>Java e trembëdhjetë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Implementimi i aplikacioneve për fille dhe sinkronizim
<i>Java e katërbëdhjetë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Thirrjet sistimore I/O
<i>Java e pesëmbëdhjetë:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Përsëritje e ushtrimeve • Përforsim për testin 2

Politikat akademike dhe rregullat e mirësjelljes
<ul style="list-style-type: none"> • Në përgjithësi prezantimet e ligjëratave do të bëhen përmes MS PowerPoint, tabelës, përdorimit të materialeve, programeve kompjuterike dhe ushtrimeve numerike. • Po ashtu, nga mësimdhënësit do të sigurohen edhe materiale tjera shtesë (punime shkencore, publikime, buletine nacionale, si dhe zbulimet dhe hulumtimet e fundit). • Gjatë çdo seance do të organizohet qasja e bashkëbisedimit dhe bashkëparticipimit me studentë! • Nga studentët kërkohet që të jenë të rregullt në ligjëratat dhe ushtrime! • Do të vlerësohet kontributi i studentëve kur ata bashkëpunojnë dhe participojn në ligjëratat dhe ushtrimet e lëndës! • Ardhja e studentëve me kohë në ligjëratat dhe ushtrime është e obligueshme!